

El desig de la forma

Anna Moner
Gabinet de curiositats
Pruna llibres, València, 2015
162 pàgs.

Aquest gabinet en la qual l'autora guarda «els petits tresors que, bé per caprici, bé per gust, he anat acumulant al llarg dels anys», és una cambra àmplia i prou profunda per tal que hi tinguin cabuda, dins de les mateixes quatre parets, Caravaggio, Edgar Allan Poe, Houdini i Camille Claudel, entre molts d'altres. *Gabinet de curiositats* recull articles publicats per Anna Moner al diari digital *La Veu del País Valencià* entre l'octubre del 2013 i el novembre del 2015 en una acurada edició de Pruna llibres, una nova editorial que s'inaugura amb aquest volum. En les seves pàgines, hi circulen músics, mags, pintors, científics i escriptors, personatges tots ells que pertanyen a la història, però també a la col·lecció privada de l'autora, que deixa esmunyir al lector entre els seus tresors, aquestes «peces úniques i particulars que, cadascuna a la seva manera, han provat de donar una visió particular del món i de la naturalesa humana». Peces que són bocins de vida insuflada a personatges.

Així, hi trobem Vermeer que camina carregat amb un estrany aparell acompanyat del seu ajudant: duen un telescopi, unes senzilles lents que descobreixen una nova mirada a l'autor de la *Vista de Delft*. Edgar Allan Poe amarat de febre i empès pels desvaris, al Washington College Hospital, en ple deliri que li evoca els records de quan vivia a Kingsbridge Road amb Virginia, «escrivint articles i relats per poder pagar els cent dòlars anuals que els costava el lloguer i fer front a les factures, mentre el gat dormitava als seus peus». I Camille Claudel, a través de la mirada de Jessie Lipscomb, la que fou la seva amiga i companya a l'acadèmia d'Alfred Boucher, que la

visita al manicomi on Camille passà els trenta darrers anys de la seva vida reclosa fins que la mort dugué el seu cos a ser soterrat en una fosa comuna. Tots ells moments d'una senzillesa aclaparadora, retrats d'uns homes i dones amb les seves forteses, les seves febleses que, tanmateix, adquireixen, en el relat, un significat immens i dramàtic. Amb un estil un tant barroc, Anna Moner fa que la vida hi sorgeixi expressiva, s'hi aixequi com una escultura.

Com Hurley —l'home que va fotografiar l'Endurance, el vaixell de Shackleton comprimit durant mesos entre plaques glacials— l'autora sembla traginar una càmera imaginària assajant punts de vista impossibles «sempre amb la voluntat profètica de desvelar a un públic llunyà allò que els seus ulls mai no podrien admirar directament». Emergeix, en aquest sentit, una espècie de poètica del buit que recorda la narrativa de Pierre Michon en *Mestres i servidors* quan, per exemple, imagina el que podria haver pensat Goya en entrar per primera vegada al Palau d'Aranjuez enlluernat per les obres mestres que hi va trobar. Una poètica que sembla voler retornar a allò que ha quedat per dir en la història de les grans gestes com si allí, en aquests episodis més quotidians, restés el pes tràgic d'aquestes vides que només pot evocar-se a través de la invenció o a l'empara de la ficció.

Els personatges d'aquests relats tenen en comú un deliri de la creació; dibuixen un mapa d'obsessions, de la obstinació pel treball i l'ofici, per la bellesa i la forma. I sempre, soterrat, hi batega el presagi d'una tragèdia. A tot això s'hi mesclen el mal, el terror i el plaer. Houdini obsessionat amb la mort, abocat a l'abisme, i els pintors abocats també a la tragèdia per aquesta força devastadora de la creació, com Artemisia Gentileschi que, per ser dona i pintora, hagué de suportar les vexacions d'Agostino Tassi, el qual no es limitava a ensenyar-li l'ofici; a ella, que «posseïa l'*ingenium*, allò que distingeix el creador veritablement dotat del comú; una espurna divina que en el seu cas, paradoxalment, havia niat dins d'un cos femení; un regal, tot i que, alhora, una dificultat contra la qual hauria de lluitar cada dia». Aquestes pàgines són una oda a aquesta obsessió de posar forma a un desig intensament profund.

Paula Juanpere

Els camins a peu són més camins...

Elisabet Armengol
Els viatges a peu de Josep M. Espinàs
Publicacions de l'Abadia de Montserrat,
Barcelona, 2015
72 pàgs.

Camins, llocs de pas per on anar, transitar o viatjar. Són quelcom de vegades místic, sensorial i, malauradament, també comercial, artificial i banal. Hom pot seguir l'itinerari dibuixat per un camí i anar canviant-lo a mesura que troba diferents obstacles o motivacions que en condicionen la tria personal. Amb aquesta premissa Elisabet Armengol construeix *Els viatges a peu de Josep M. Espinàs*.

Armengol defineix a Espinàs com a ésser sensorial, observador i viatger. Li agrada aturar-se allà on el seu esperit li ho demani i contemplar una conversa entre persones o motivar d'alguna manera que algun desconegut l'interpel·li directament per dir-li alguna cosa. És l'art de descobrir persones; pura i simplement. Aquest art es pot exercir de maneres molt diverses, però Espinàs ho fa magistralment perquè defuig les massificacions, el turisme «industrial», el renou o les distraccions supèrflues. Com si d'una ombra es tractés duu a terme els seus viatges en silenci i passant desapercebut. És, d'alguna manera, una despersonalització de l'Espinàs escriptor, articulista i famós que es coneix en els cercles més intel·lectuals de la capital. Aquest nou jo, que es defineix d'acord amb els nous dogmes d'aquest ésser creat sota la voluntat d'un viatger inescotable, és qui camina i coneix gent arreu de tot el domini peninsular i illenc. I quin és l'objectiu d'Espinàs fent aquestes llargues caminades? No es tracta de fer viatges per veure indrets desconeguts, és més aviat quelcom superior a allò material i real, Espinàs cerca una connexió amb les emocions i sensacions dels llocs que visita. D'aquesta manera la seva voluntat és trencar tòpics, prejudicis o idees preconcebudes dels habitants de cada territori.